

Олена КРАСОТА¹,

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8840-3119>

Роман СТУГА²,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри економіки та фінансів,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7432-4261>

¹ Київський національний університет імені Тараса Шевченка

² ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Прийняття: 13/03/2026

Рецензія: 20/03/2026

Публікація: 31/03/2026

JEL Класифікатор:

J21, J31, D31, J38

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Красота О.,
Стуга Р.,
2026

ISSN 2786-5339 ([print](#))
ISSN 2786-5347 ([online](#))

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2026-1-6>

ЕКОНОМІЧНА ІНКЛЮЗІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕГУЛЮВАННЯ НЕРІВНОСТІ ДОХОДІВ

У статті економічну інклюзію на ринку праці розглянуто як важливий механізм трансформації первинного розподілу доходів та ефективний інструмент регулювання нерівності в Україні в умовах воєнних викликів і структурних диспропорцій.

Предметом дослідження є вплив формальної зайнятості на конфігурацію розподілу доходів домогосподарств. Метою визначено теоретичне обґрунтування та кількісна оцінка ролі економічної інклюзії на ринку праці як чинника трансформації первинного розподілу доходів та інструменту регулювання нерівності в Україні на підставі аналізу інституційних механізмів зайнятості, структурних бар'єрів доступу до формального сектору та кількісної оцінки впливу розширення зайнятості на параметри розподілу доходів.

Методологія базується на аналізі офіційної статистики зайнятості, адміністративних даних служби зайнятості та нормативних параметрів інклюзивних інструментів державного регулювання.

Встановлено, що зростання обсягів працевлаштування, зокрема внутрішньо переміщених осіб, формує додатковий фонд трудових доходів і зміщує частину домогосподарств із нижніх до середніх груп. Водночас сегментація ринку праці, територіальна диференціація оплати праці

Та значна частка неформальної зайнятості обмежують вирівнювальний ефект інклюзії. Практичне значення результатів полягає в обґрунтуванні необхідності інтеграції політики зайнятості з фіскальними механізмами формалізації доходів і підвищення якості робочих місць.

Ключові слова: економічна інклюзія, ринок праці, формальна зайнятість, первинний розподіл доходів, економічна нерівність, нерівність доходів, неформальна зайнятість, податкова політика, соціальна політика, економічне зростання, публічне управління.

Olena KRASOTA, Roman STUGA

ECONOMIC INCLUSION IN THE LABOUR MARKET AND ITS IMPACT ON THE REGULATION OF INCOME INEQUALITY

The article examines economic inclusion in the labour market as an important mechanism for transforming the primary distribution of income and an effective instrument for regulating inequality in Ukraine under conditions of wartime challenges and structural disproportions.

The subject of the research is the impact of formal employment on the configuration of household income distribution. The purpose of the study is to provide a theoretical justification and quantitative assessment of the role of economic inclusion in the labour market as a factor in transforming the primary distribution of income and as an instrument for regulating inequality in Ukraine. This is achieved through the analysis of institutional employment mechanisms, structural barriers to access to the formal sector, and a quantitative assessment of the impact of employment expansion on the parameters of income distribution.

The methodology is based on the analysis of official employment statistics, administrative data from the State Employment Service, and regulatory parameters of inclusive instruments of state regulation.

The results show that the growth of employment, particularly among internally displaced persons, generates an additional fund of labour income and shifts a share of households from the lower deciles to middle-income groups. At the same time, labour market segmentation, territorial differentiation of wages, and a significant share of informal employment limit the equalising effect of inclusion.

The practical significance of the results lies in substantiating the need to integrate employment policy with fiscal mechanisms aimed at formalising incomes and improving the quality of jobs.

Keywords: *economic inclusion, labour market, formal employment, primary income distribution, income inequality, economic inequality, informal employment, tax policy, social policy, economic growth, public governance.*

Постановка проблеми. В умовах сучасних воєнних викликів, глибоких структурних трансформацій та зростаючої територіальної диференціації, проблема нерівності доходів в Україні набуває системного характеру. Її динаміка визначається не лише параметрами бюджетного перерозподілу, а, передусім, механізмами первинного розподілу доходів, що базуються на участі населення у продуктивній зайнятості. Саме залученість у формальний сектор економіки забезпечує стабільність трудових доходів і визначає позицію домогосподарства у загальній структурі їх розподілу.

В умовах збереження значної частки неформальної зайнятості, сегментації ринку праці, регіональної асиметрії в оплаті праці та інституційних бар'єрів доступу до робочих місць для окремих груп населення створюють умови для стійкої концентрації частини домогосподарств у нижніх дохідних групах. Навіть при зростанні кількісних показників зайнятості, низькі якісні характеристики робочих місць можуть нівелювати вирівнювальний ефект економічної активності.

У цьому контексті економічна інклюзія на ринку праці постає як фундаментальний механізм впливу на конфігурацію первинного розподілу доходів. Вона забезпечує трансформацію ролі індивіда з об'єкта соціальної підтримки на активного суб'єкта економічних відносин. Розширення доступу до формальної зайнятості змінює баланс між трудовими та трансфертними джерелами доходу, розширює базу оподаткування та створює умови для корекції нерівності. Це дозволяє коригувати нерівність ще на етапі створення вартості, мінімізуючи потребу в фіскальному перерозподілі у майбутньому. Відтак, наукового осмислення потребує питання: якою мірою інклюзивна політика на ринку праці здатна трансформувати структуру доходуутворення та стати інструментом довгострокового зниження дохідної поляризації в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика нерівності доходів та її детермінант активно розробляється в сучасних зарубіжних і вітчизняних дослідженнях. Теоретичні засади аналізу концентрації доходів і ролі ринку праці у формуванні первинного розподілу обґрунтовані у працях Тома Пікетті [18], Ентоні Аткінсона [16], де акцентовано увагу на структурних чинниках диференціації та необхідності інституційної корекції.

У доповідях Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку підкреслюється зв'язок між рівнем формальної зайнятості, активною політикою ринку праці та масштабами поляризації доходів, що дозволяє розглядати інклюзію у сфері зайнятості як інструмент зниження нерівності [17; 19].

В українському науковому дискурсі проблеми бідності та нерівності комплексно розглянуто у колективній монографії Е. М. Лібанової та інших [1], де запропоновано сучасні методичні підходи до вимірювання диференціації розподілу доходів та обґрунтовано взаємозв'язок між зайнятістю і структурою доходів домогосподарств. Огляд методологічних підходів до вимірювання нерівності здійснено через використання медіанних доходів, децильних співвідношень та коефіцієнтів диференціації. Автори розглядають нерівність як багатовимірне явище, що залежить від коливань економічної активності, зайнятості, структури доходів та зовнішніх шоків, зокрема пандемії та соціальних криз. Такий підхід дозволяє розглядати нерівність не лише як наслідок фіскальних або трансфертних механізмів, а як явище, що формується в результаті неоднакового доступу до можливостей генерувати трудові доходи.

Специфіку формування та прояву нерівності в Україні проаналізовано в працях Л. М. Черенко [15], яка акцентує увагу на нерівності можливостей і доступі до ринку праці як чинника соціальної стратифікації. Питання трансформації ринку праці в умовах кризових явищ та воєнних викликів висвітлюються у дослідженнях українських економістів, присвячених структурній сегментації зайнятості, регіональним диспропорціям та інституційним бар'єрам інтеграції вразливих груп.

Водночас, попри наявність значного масиву наукових публікацій, у більшості робіт економічна інклюзія розглядається переважно в соціальному або інституційному вимірі без достатньої кількісної ув'язки з механізмом первинного розподілу доходів та динамікою показників нерівності доходів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та кількісна оцінка впливу економічної інклюзії на скорочення нерівності доходів в Україні шляхом трансформації їхнього первинного розподілу та усунення бар'єрів доступу до формальної зайнятості.

Виклад основного матеріалу. Економічну інклюзію на ринку праці доцільно трактувати як інституційно та практично забезпечений доступ різних груп населення до продуктивної, переважно формальної, зайнятості, що створює умови для стабільного формування трудових доходів, професійної реалізації та накопичення людського капіталу. У цій логіці

інклюзія виходить за межі соціальної підтримки і стає складовою механізмом первинного розподілу доходів, оскільки саме участь у зайнятості визначає частку домогосподарств, які генерують дохід через оплату праці, а не через трансферти чи випадкові заробітки.

Наукові дослідження нерівності доходів в Україні підтверджують, що це явище має комплексний соціально-економічний характер, який проявляється через диференціацію населення за рівнем доходів, доступом до основних ресурсів і базових умов життя. Нерівність виступає не лише показником розриву у доходах, а й як сукупність нерівних можливостей розвитку, що включає доступ до ринку праці, послуг соціальної сфери та умов праці [14]. Тому для повного розуміння природи нерівності в Україні важливо аналізувати не лише статичні показники доходів, а й механізми їх формування.

Поєднання загальних концептуальних положень про нерівність доходів і сучасних методологічних підходів створює основу для аналізу економічної інклюзії на ринку праці як чинника формування первинних доходів. Це, своєю чергою, дозволяє зосередитися на механізмах, що визначають доступ вразливих груп населення до формального сектору зайнятості та їхній вплив на розподіл доходів у суспільстві.

Емпіричний аналіз економічної інклюзії на ринку праці ґрунтується на поєднанні офіційної статистики зайнятості та адміністративних даних інституцій, що забезпечують функціонування ринку праці. Державна служба статистики України систематично оприлюднює річні показники рівня зайнятості населення у віці 15 – 70 років у регіональному розрізі, що створює можливість простежити територіальні диспропорції та динаміку участі населення на ринку праці [5]. Відповідні дані формують базову макроекономічну рамку для оцінювання масштабу економічної активності населення. Водночас щодо осіб, які стикаються з бар'єрами працевлаштування, внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та інших вразливих груп статистична інформація здебільшого формується на основі адміністративних джерел, що відображають результати практичної діяльності державних інституцій у сфері зайнятості.

За офіційними даними Державної служби зайнятості України, динаміка ринку праці демонструє впевнене зростання: якщо у 2023 році було працевлаштовано близько 295 тис. осіб, то у 2024-му цей показник сягнув 330 тис. при загальній кількості 400 тис. зареєстрованих безробітних. У 2025 році кількість працевлаштованих зростає до 394 тис., що на 19% перевищує рівень попереднього року [2, 3, 9]. Така тенденція свідчить про поступове відновлення місткості ринку праці та посилення ролі інституційних механізмів

у забезпеченні економічної інклюзії. Наведені параметри характеризують не лише кількісний масштаб послуг ринку праці, а й пропускну спроможність інституцій щодо інтеграції економічно неактивного населення у сферу оплачуваної праці. Зростання обсягів працевлаштування свідчить про розширення участі домогосподарств у процесі формування трудових доходів, що є ключовим важелем трансформації первинного розподілу.

Особливого значення набувають дані щодо внутрішньо переміщених осіб. Із березня 2022 року працевлаштовано майже 124 тис. ВПО, з яких близько 42 тис. осіб – протягом останнього року. Рівень результативності звернень до служби зайнятості становить близько 70% [10]. Ці показники відображають поступове залучення значної соціальної групи до формального сектору економіки та засвідчують трансформацію моделі доходуотворення відповідних домогосподарств. Перехід від статусу безробітного або економічно неактивного до статусу зайнятого означає набуття доступу до регулярних трудових надходжень, що зменшує залежність від трансфертів і підвищує стабільність фінансового становища.

У структурному вимірі розширення зайнятості спричиняє декілька взаємопов'язаних ефектів. По-перше, зростає частка оплати праці у структурі сукупних доходів домогосподарств відповідних груп, що підвищує їх еквівалентний наявний дохід порівняно з періодом безробіття. По-друге, змінюється розподіл домогосподарств за доходними групами. Наявність регулярного трудового доходу підвищує ймовірність переходу домогосподарств із нижніх децилів до середніх, що в агрегованому вимірі може впливати на величину децильного розриву та значення коефіцієнта Джині. Таким чином, інклюзія у сферу зайнятості набуває системного значення як чинник, що потенційно модифікує конфігурацію розподілу доходів.

Можна стверджувати, що економічна інклюзія на ринку праці є структурним чинником формування первинних доходів і водночас одним із механізмів впливу на параметри нерівності доходів. Розширення доступу до продуктивної формальної зайнятості змінює позицію домогосподарств у доходній ієрархії та створює передумови для поступового зниження концентрації населення у сегменті низьких доходів, тоді як збереження бар'єрів доступу до ринку праці сприяє відтворенню поляризації розподілу доходів.

Попри функціонування інституцій зайнятості, доступ до ринку праці в Україні залишається структурно диференційованим. Економічна інклюзія не реалізується автоматично навіть за умов зростання обсягів працевлаштування, оскільки на її параметри впливають інституційні та соціально-економічні бар'єри. Саме ці бар'єри формують асиметрію мож-

ливостей участі у продуктивній зайнятості та, відповідно, у первинному розподілі доходів.

Інституційні обмеження проявляються у нерівному доступі до програм перекваліфікації, адаптованих робочих місць, ефективних механізмів пошуку роботи, а також у недостатній інтеграції осіб з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб у формальний сектор. Структурні бар'єри зумовлені галузевою конфігурацією економіки, нерівномірним територіальним розміщенням продуктивних робочих місць і стійкою сегментацією ринку праці – тобто розмежуванням між первинним сегментом із вищим рівнем оплати праці, соціальними гарантіями та стабільною зайнятістю та вторинним сегментом, для якого характерні нижча оплата, нестійкі трудові відносини та обмежений соціальний захист. Вразливі групи населення частіше концентруються саме у вторинному сегменті, що зумовлює нижчий рівень їх трудових доходів навіть за формальної зайнятості. Таким чином, сама наявність роботи не гарантує рівних економічних результатів.

Вагомим індикатором структурної деформації ринку праці залишається неформальна зайнятість. За останніми офіційно оприлюдненими даними Державної служби статистики України, у 2021 році чисельність неформально зайнятого населення у віці 15 – 70 років становила близько 3 млн осіб, що відповідало 19,34 % загальної кількості зайнятих у національній економіці [10]. Слід зазначити, що після 2021 року регулярне вибіркове обстеження з питань економічної активності населення в частині оцінювання неформальної зайнятості не проводилося в повному обсязі у зв'язку з воєнним станом, а отже офіційні узагальнені показники за 2022 – 2025 роки відсутні. Відповідно, 2021 рік залишається останнім періодом, для якого наявні комплексні та методологічно співставні оцінки масштабу неформального сектору. Частка майже п'ятої частини зайнятого населення, охопленого неформальною зайнятістю, свідчить про структурну значущість цього сегмента ринку праці та його потенційний вплив на параметри формування нерівності доходів.

Додатковим чинником є дискримінаційна зарплатна премія, що проявляється у відмінностях рівня оплати праці за однакових або співставних характеристик людського капіталу. Наявність гендерних, вікових і територіальних розривів у заробітній платі означає, що нерівність формується не лише під впливом продуктивності, а й через інституційно зумовлені обмеження доступу до більш оплачуваних позицій. У цьому випадку відбувається відтворення диференціації доходів навіть за формальної рівності участі у зайнятості.

Територіальний вимір структурних бар'єрів є особливо показовим. За офіційною інформацією Державної служби статистики України, у жовтні 2025 року середня заробітна плата штатних працівників, у цілому, становила 26 913 грн. Водночас регіональний розподіл демонструє суттєві розбіжності: у місті Києві середня заробітна плата досягала 40 738 грн, у Луганській області – 30 675 грн, у Дніпропетровській – 27 892 грн [4]. Така диференціація створює неоднакові стартові умови формування трудових доходів та посилює просторову поляризацію.

Для внутрішньо переміщених осіб територіальні диспропорції мають подвійний ефект. З одного боку, релокація до економічно активних регіонів розширює можливості зайнятості, з іншого – обмеженість вакансій та нижчий рівень оплати праці в окремих приймаючих регіонах може відтворювати низькодохідний сегмент. У поєднанні з високою часткою неформальної зайнятості це формує додатковий ризик концентрації ВПО у нижніх дохідних децилях.

Отже, нерівність доходів в Україні є результатом не лише ринкової взаємодії попиту і пропозиції праці, а й наслідком інституційного виключення (ексклюзії) та структурної сегментації. Неформальна зайнятість, дискримінаційні механізми, територіальна диференціація та інші фактори створюють умови для стійкої концентрації частини населення у низькооплачуваних сегментах. За таких умов економічна інклюзія постає як інструмент корекції структурних диспропорцій розподілу доходів.

Узагальнення бар'єрів економічної інклюзії на ринку праці дозволяє простежити причинно-наслідковий зв'язок між обмеженнями доступу до зайнятості, параметрами формування первинних доходів та змінами у загальній конфігурації розподілу доходів й проявів нерівності (табл. 1).

Подана в табл.1 систематизація свідчить, що нерівність в Україні є результатом кумулятивного ефекту різнопланових бар'єрів. Якщо інституційні та територіальні чинники створюють зовнішні обмеження для зайнятості, то дискримінаційні та цифрові бар'єри деформують внутрішню структуру оплати праці. У сукупності це призводить до консервації «пастки низьких доходів» та перешкоджає трансформації первинного розподілу доходів на засадах інклюзивності.

З'ясування ключових обмежень економічної інклюзії на ринку праці актуалізує пошук таких інструментів державної політики, що спрямовані на комплексну модифікацію системи розподілу доходів – як формування первинних доходів, так і їх вторинного перерозподілу. Це передбачає перехід від моделі пасивної соціальної підтримки до проактивного регулювання, де інклюзивні заходи на ринку праці стають драйвером формування первинної дохідної бази домогосподарств.

Таблиця 1. Систематизація бар'єрів економічної інклюзії на ринку праці та їхній детермінуючий вплив на параметри нерівності доходів в Україні

Група бар'єрів	Механізм впливу на зайнятість	Наслідок для первинних доходів	Потенційний вплив на нерівність
Інституційні детермінанти обмеження доступу (недостатня адаптивність програм проф. перепідготовки, дефіцит інклюзивних робочих місць, низька ефективність територіальної інфраструктури зайнятості)	Зниження ймовірності входу у формальний сектор економіки; консервація статусу тривалого безробіття та уповільнена професійна інтеграція вразливих груп населення	Висока волатильність або відсутність стабільних трудових доходів; домінування соціальних трансфертів у структурі доходів домогосподарств	Стійка концентрація домогосподарств у нижніх децильних групах; зниження медіанного доходу; зростання показників поляризації, зокрема підвищення децильного коефіцієнта диференціації доходів
Структурно-економічні бар'єри, сегментація ринку праці (поділ на первинний із високими соціальними гарантіями та вторинний сектор із нестабільною, часто неформальною зайнятістю)	Інституційне закріплення робочої сили у низькооплачуваних сегментах; обмеження професійної мобільності (ефект «скляної стелі»)	Низькі темпи зростання заробітної плати; відсутність кореляції між підвищенням кваліфікації та рівнем оплати праці; бар'єри кар'єрного росту	Поглиблення поляризації розподілу доходів; структурне відтворення «пастки низьких доходів»; негативний вплив на зростання коефіцієнта Джині
Дискримінаційні бар'єри (деформація системи оплати праці: гендерний розрив, вікова дискримінація, регіональні диспропорції у вартості робочої сили)	Нерівний доступ до високооплачуваних позицій за умови ідентичного рівня кваліфікації та продуктивності; обмеження участі окремих груп у секторах із високою доданою вартістю	Формування стійкого негативного відхилення середнього та медіанного доходу окремих груп від загальноринкового рівня; недоотримання трудового доходу через позаринкові чинники	Посилення міжгрупової диференціації; зростання варіації доходів всередині децильних груп; підвищення асиметрії розподілу (зміщення основної маси отримувачів доходів у бік низьких значень)
Бар'єри неформальної зайнятості (сегментація ринку за ознакою офіційності трудових відносин, ухилення від правового регулювання праці)	Витіснення робочої сили у сектор без юридичного оформлення трудових відносин; відсутність повного соціального страхування	Формування нестабільних, незахищених доходів; відсутність бази для пенсійних накопичень; висока вразливість доходів до економічних шоків	Підвищення ризику відносної бідності; збільшення частки домогосподарств із доходами нижче медіанного рівня; зростання варіації доходів у нижніх квінтилях

Закінчення таблиці 1

Група бар'єрів	Механізм впливу на зайнятість	Наслідок для первинних доходів	Потенційний вплив на нерівність
Територіально-просторові бар'єри (нерівномірність розміщення продуктивних сил, інфраструктурний розрив між центром та периферією, наслідки воєнної диспропорції регіональних ринків праці)	Асиметрична концентрація продуктивних робочих місць; обмежена територіальна мобільність робочої сили; різниця у рівнях оплати праці між регіонами	Суттєва диференціація середніх та медіанних доходів залежно від регіону	Посилення просторової поляризації доходів; зростання регіонального коефіцієнта варіації; кумулятивний вплив регіональних розривів на загальні показники нерівності (коефіцієнт Джині та інші)
Цифрова нерівність та технологічний розрив (дефіцит цифрових навичок, обмежений доступ до широкопasmового інтернету в сільській місцевості, невідповідність матеріально-технічного забезпечення сучасним вимогам праці)	Технологічна ексклюзія окремих категорій населення; обмеження доступу до дистанційних форм зайнятості та цифрових платформ; витіснення низькокваліфікованої сили через автоматизацію рутинних процесів	Поляризація оплати праці за ознакою цифрової грамотності; надлишкова винагорода за дефіцитні цифрові навички висококваліфікованих фахівців; консервація доходів у секторах із низьким рівнем цифровізації	Формування «цифрової пастки» бідності; посилення розриву між доходами працівників інтелектуальної та фізичної праці; зростання внутрішньогрупової нерівності за рівнем володіння цифровими інструментами

Джерело: складено авторами

З позицій теорії розподілу доходів державне втручання може реалізуватися у двох взаємопов'язаних площинах. По-перше, через розширення участі населення у продуктивній формальній зайнятості, що безпосередньо змінює структуру первинного розподілу, оскільки збільшує частку домогосподарств, які формують дохід за рахунок оплати праці. По-друге, через вплив на бюджетні потоки, зумовлений зміною обсягів податкових надходжень та трансфертних виплат, що відображається у параметрах вторинного перерозподілу.

Інклюзивні практики ринку праці мають системний економічний ефект. З одного боку, вони сприяють підвищенню рівня зайнятості вразливих груп, збільшенню медіанного трудового доходу та зміщенню частини домогосподарств із нижніх дохідних груп до середніх. З іншого боку, роз-

ширення бази платників податків і податкових внесків посилює фіскальну спроможність держави, що створює передумови для більш збалансованого функціонування механізмів соціального перерозподілу.

Таким чином, інклюзивна політика зайнятості виступає інструментом структурної корекції нерівності доходів. Вона впливає не лише на кінцеві показники розподілу, а й на сам механізм їх формування, поєднуючи процеси створення доходу та його бюджетного перерозподілу в єдину економічну систему.

Перед оцінюванням системного впливу інклюзивної політики на параметри нерівності доходів доцільно узагальнити ключові інструменти державного регулювання ринку праці у структурованому вигляді. Це дозволяє простежити причинно-наслідковий зв'язок між конкретними нормативними та фінансовими механізмами, змінами у формуванні первинних трудових доходів і трансформацією бюджетного перерозподілу. У таблиці 2 подано узагальнення основних інклюзивних інструментів із зазначенням їх кількісних параметрів станом на 2024 – 2025 роки та оцінкою їх впливу на первинний і вторинний рівні розподілу доходів.

Таблиця 2. Вплив інклюзивних інструментів ринку праці на первинний і вторинний розподіл доходів

Інклюзивна практика	Нормативно встановлені розміри та умови	Потенційний вплив на нерівність розподілу доходів
Компенсація витрат роботодавцю на оплату праці за працевлаштування ВПО	Компенсація надається у розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом (або пропорційно за неповний місяць) за кожну працевлаштовану ВПО, за яку сплачується ЄСВ. Тривалість: загальна тривалість не більше 3 місяців, а для осіб з інвалідністю з числа ВПО – не більше 6 місяців. Додатково: для роботодавців, які провадять діяльність на територіях можливих/активних бойових дій (з переліку) і де не визначено дату завершення, тривалість також не більше 6 місяців [12].	Це інструмент первинного розподілу доходів, бо стимулює перехід від нестійких доходів або трансфертів до заробітної плати у формальній зайнятості. Вплив на нерівність проявляється через розширення зайнятості саме групи з підвищеним ризиком низьких доходів, а отже через потенційне скорочення частки домогосподарств у нижніх децилях. Важливо, що компенсація «прив'язана» до мінімальної зарплати, тому її стимулювальний ефект має чітку межу і найбільш дієвий у сегментах низько- та середньооплачуваної праці.

Продовження таблиці 2

Інклюзивна практика	Нормативно встановлені розміри та умови	Потенційний вплив на нерівність розподілу доходів
<p>Квота (норматив) робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю</p>	<p>Норматив робочих місць встановлюється: 1) 1 робоче місце – для роботодавців, у яких середньооблікова кількість штатних працівників за квартал від 8 до 25 осіб; 2) 4% середньооблікової кількості штатних працівників – для роботодавців, у яких цей показник понад 25 осіб; 3) 2% – для окремо визначених категорій (заклади охорони здоров'я, реабілітаційні заклади, надавачі соціальних послуг та ін., як прямо перелічено в нормі) [13].</p>	<p>Квотний механізм діє як інституційний «вхідний бар'єр напхаки», тобто знижує ризик витіснення осіб з інвалідністю у вторинний сегмент зайнятості. Через формалізацію працевлаштування збільшується частка домогосподарств із регулярним трудовим доходом та зменшується концентрація низьких доходів у нижніх децилях. За умови дотримання вимог до оплати праці це працює як канал зменшення «пастки бідності» та залежності від соціальних трансфертів.</p>
<p>Компенсація фактичних витрат за облаштування робочих місць для осіб з інвалідністю</p>	<p>Компенсація виплачується в розмірі фактичних витрат, але не вище граничного розміру. Граничний розмір: до 15 мінімальних заробітних плат (на день рішення) – для осіб з інвалідністю I групи; до 10 мінімальних заробітних плат – для осіб з інвалідністю II групи [8].</p>	<p>Інструмент знижує «нецінові» бар'єри входу на ринок праці (витрати на адаптацію). У логіці нерівності доходів це означає зменшення ймовірності виключення з формальної зайнятості через інфраструктурні й технологічні обмеження. Ефект на нерівність посилюється, якщо працевлаштування супроводжується стабільною зайнятістю. Тоді витрати на адаптацію перетворюються на довгострокове зростання трудових доходів і скорочення потреби у трансфертах.</p>
<p>Компенсація роботодавцю частини витрат зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ) за працевлаштування на нові робочі місця</p>	<p>Компенсація надається у розмірі 50% суми нарахованого ЄСВ за кожну особу, працевлаштовану на нове робоче місце, за місяць, за який ЄСВ сплачений [7]. Умова заробітної плати: роботодавець протягом 12 місяців з дня укладення трудового договору має щомісяця виплачувати заробітну плату не менше ніж три мінімальні заробітні плати [7]. Період компенсації: якщо умови виконані, роботодавець має право протягом наступних 12 місяців на компенсацію 50% ЄСВ (за умови збереження рівня оплати праці не нижче 3 МЗП) [7].</p>	<p>Це інструмент, який через стимул до створення «кращих» робочих місць (із зарплатою не нижче трьох мінімальних зарплат) може впливати не лише на зайнятість, а й на вирівнювання доходів у середній частині розподілу. Водночас він менш «інклюзивний» для найуразливіших груп без додаткового таргетування, бо зазначений поріг відсікає значну частку робочих місць у низькооплачуваних секторах.</p>

Закінчення таблиці 2

Інклюзивна практика	Нормативно встановлені розміри та умови	Потенційний вплив на нерівність розподілу доходів
Мікрогранти «Власна справа» (створення/ розвитку бізнесу) як канал самозайнятості та формалізації доходів	Розмір мікрогранту визначається за запитом, але не менше 50 тис. грн і не перевищує: 100 тис. грн (якщо отримувач зобов'язується зареєструватися (ФОП), 200 тис. грн (за зобов'язання створити 1 робоче місце), 350 тис. грн (за зобов'язання створити не менше 2-х робочих місць). Для отримувачів, які зареєстровані та провадять/ планують діяльність у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях, максимальні розміри встановлено: 300 тис. грн (за 1 робоче місце) або 500 тис. грн (за ≥ 2 робочих місця) [8]. Для діяльності у креативних індустріях передбачено розміри: 100 тис. грн, 200 тис. грн, 500 тис. грн, 1 млн грн – залежно від кількості робочих місць (від реєстрації ФОП до створення ≥ 4 місць) [6].	Гранти працюють як інструмент розширення первинних доходів через самозайнятості і створення робочих місць, що особливо важливо за умов територіальних дисбалансів та вимушеної міграції. Вплив на нерівність реалізується через два канали: формування трудового доходу для домогосподарства отримувача та мультиплікативний ефект зайнятості (за умов фактичного створення місць). Для регіонів із підвищеними ризиками депривації підвищені ліміти потенційно посилюють «вирівнювальну» функцію політики, але результат залежить від доступності інфраструктури та платоспроможного попиту.

Джерело: складено авторами з використанням [6, 7, 8, 12, 13]

Таблиця 2 демонструє, що інклюзивні інструменти регулювання ринку праці в Україні мають не декларативний, а нормативний характер із конкретно встановленими фінансовими параметрами та умовами застосування. Йдеться про систему взаємодоповнювальних механізмів (квотування, компенсацію витрат роботодавців, часткове відшкодування ЄСВ, грантові програми підтримки самозайнятості), які одночасно впливають на первинний розподіл доходів та опосередковано – на їх подальший перерозподіл через бюджет.

Відтак, логічним кроком є формалізація оцінки того, якою мірою розширення інклюзивної формальної зайнятості здатне трансформувати параметри економічної нерівності та модифікувати архітектуру розподілу доходів. Для математичного відображення цього взаємозв'язку визначимо функцію залежності фонду первинних трудових доходів (F) від кількості

працевлаштованих осіб (Ob , $Obtain$), заробітної плати, не нижчої за мінімальний рівень (W_{min}) та часового горизонту оцінювання (t). Тоді річний фонд первинних трудових доходів може бути поданий формулою:

$$F = Ob \times W_{min} \times t \quad (1)$$

У таблиці 3 наведено результати оцінки фонду первинних доходів, проведеної на основі запропонованої моделі інклюзивного працевлаштування. Дані відображають внесок Державної служби зайнятості України у розширення формальної зайнятості та формування доходів населення протягом 2023 – 2025 рр.

Таблиця 3. Вплив інклюзивної моделі працевлаштування на динаміку фонду первинних доходів в Україні, 2023 – 2025 рр.

	Кількість працевлаштованих (Ob), осіб	Мінімальна зарплата станом на 1 січня (W_{min}), грн	Часовий горизонт (t), міс.	Фонд первинних трудових доходів (F), тис. грн	Приріст фонду (ΔF), тис. грн
2023	295 000	6700	12	23 718 000	–
2024	330 000	7100	12	28 116 000	4 398 000
2025	394 000	8000	12	37 824 000	9 708 000

Джерело: розраховано авторами за [2, 3, 9]

Проведені розрахунки дозволяють оцінити макроекономічний ефект інституційного сприяння зайнятості через механізми Державної служби зайнятості України. За умови працевлаштування 295 тис. осіб у 2023 році потенційний фонд первинних трудових доходів становив близько 23,7 млрд грн, у 2024 році – 28,1 млрд грн, а у 2025 році він зріс до 37,8 млрд грн. Отже, протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція до приросту фонду первинних трудових доходів, що свідчить про суттєве посилення ролі інституційної підтримки зайнятості у формуванні доходів населення.

З позицій теорії розподілу доходів та концепції первинного розподілу, зростання фонду оплати праці в нижніх та нижньосередніх сегментах доходної шкали має потенційно вирівнювальний ефект. Частина домогосподарств переходить зі статусу отримувачів переважно трансфертних доходів до статусу суб'єктів, що формують дохід через участь у ринку праці. Відповідно, вони сплачують податки й соціальні внески. Це трансформує не лише індивідуальну дохідну траєкторію, а й конфігурацію розподілу до-

ходів в цілому, оскільки зменшується концентрація доходів у першому децилі та підвищується ймовірність зміщення частини домогосподарств до вищих децильних груп.

Таким чином, позитивну динаміку працевлаштування за сприяння Державної служби зайнятості України слід розглядати не лише як кількісний показник діяльності інституції, а й як дієвий чинник структурної трансформації первинного розподілу доходів. Отримані результати свідчать про посилення адміністративної спроможності служби та розширення масштабу залучення економічно неактивного населення до сфери формальної зайнятості. Це має принципове значення, оскільки кожен акт успішного залучення в ринок праці означає зміну статусу домогосподарства у системі первинного розподілу доходів.

Приріст у працевлаштуванні, за умови стабільності та формалізації робочих місць, формує додатковий обсяг трудових надходжень, що здатний впливати на міждецильну диференціацію та загальні параметри нерівності у доходах.

Балансову модель формування наявного доходу домогосподарства можна подати у вигляді узагальненого співвідношення:

$$Y = Y_W + Y_{TR} \quad (2)$$

де Y – наявний дохід домогосподарства, Y_W – трудові доходи, сформовані в результаті участі у формальній або неформальній зайнятості, Y_{TR} – трансфертні надходження, включаючи соціальні виплати, допомогу та інші бюджетні перекази.

У межах цієї моделі економічна інклюзія на ринку праці є чинником структурної трансформації співвідношення між складовими доходу. Розширення формальної зайнятості зумовлює зростання частки Y_W у структурі Y , тоді як відносна вагомість Y_{TR} зменшується. Йдеться не про абсолютне скорочення трансфертів, а про зміну пропорцій у бік збільшення трудових надходжень як домінантного джерела доходу.

Такий зсув має системний характер. По-перше, на мікроекономічному рівні він означає підвищення стабільності та передбачуваності доходів домогосподарств, зменшення ризику потрапляння у пастку бідності та зростання медіанного доходу у групах із традиційно низькою участю в ринку праці. По-друге, на макроекономічному рівні збільшення частки трудових доходів розширює базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб та єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що підсилює ресурс вторинного перерозподілу.

У цьому контексті інклюзія набуває значення фундаментального структурно-фіскального інструменту. Вона одночасно впливає на механізм первинного розподілу – через зростання фонду оплати праці, та на механізм вторинного перерозподілу – через формування додаткових бюджетних надходжень. Таким чином, трансформація співвідношення між Y_w і Y відображає глибшу зміну моделі доходуотворення в суспільстві, де ключову роль відіграє участь у продуктивній формальній зайнятості.

Висновки та пропозиції. У статті обґрунтована думка, що економічна інклюзія на ринку праці є важливим чинником трансформації первинного розподілу доходів та ефективним інструментом регулювання нерівності їх розподілу. Розширення формальної зайнятості, зокрема за сприяння Державної служби зайнятості України, сприяє зростанню частки трудових доходів у структурі бюджету домогосподарств та зменшує їхню залежність від соціальних трансфертів.

Доведено, що перехід осіб зі статусу безробітних до категорії формально зайнятих змінює їхню позицію в ієрархії доходів та створює передумови для зниження концентрації населення у нижніх децильних групах. Водночас масштаб цього ефекту обмежується сегментацією ринку праці, високим рівнем неформальної зайнятості, територіальними диспропорціями в оплаті праці та дискримінаційними практиками.

Таким чином, економічна інклюзія постає як системний механізм структурної корекції розподілу доходів. Її довгостроковий вплив на зменшення поляризації у доходах можливий за умови поєднання інструментів політики зайнятості з фіскальними механізмами формалізації доходів і підвищення якості робочих місць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання / Лібанова Е.М., Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А., Черніченко В.В., Васильєв О.А., Крикун О.І.; НАУ, Інститут демографії та проблем якості життя НАН України. Електронне видання. Київ, 2024. URL: <https://surl.li/wpmwso> (дата звернення: 01.03.2026).
2. Державна служба зайнятості України. Державна служба зайнятості: основні здобутки 2023 року. URL: <https://old.dcz.gov.ua/novyna/derzhavna-sluzhba-zaynyatosti-osnovni-zdobutky-2023-roku> (дата звернення: 12.03.2026).
3. Державна служба зайнятості України. Основні тренди ринку праці (підсумки 2025 року). URL: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> (дата звернення: 01.03.2026).
4. Державна служба статистики України. Держстат назвав розмір середньої заробітної плати в Україні у жовтні 2025 року. Укрінформ, 02.12.2025. URL: <https://www.>

ukrinform.ua/rubric-economy/4065272-derzstat-nazvav-rozmir-serednoi-zarplati-v-ukraini-u-zovtni.html (дата звернення: 02.03.2026).

5. Державна служба статистики України. Рівень зайнятості населення у віці 15 – 70 років по регіонах (річні дані): ресурс відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/18843994-fe0f-4802-8d96-509389d45ecf/resource/c5446f91-1856-472b-8617-4f0bad060123> (дата звернення: 01.03.2026).

6. Деякі питання надання грантів бізнесу : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/738-2022-%D0%BF> (дата звернення: 01.03.2026).

7. Деякі питання надання роботодавцям компенсації єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за працевлаштування на нові робочі місця: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 № 338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/338-2023-%D0%BF/print> (дата звернення: 01.03.2026).

8. Деякі питання надання компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць/місць провадження господарської діяльності/незалежної професійної діяльності для осіб з інвалідністю : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2023 № 893 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/893-2023-%D0%BF> (дата звернення: 01.03.2026).

9. Кабінет Міністрів України. В 2024 році Служба зайнятості забезпечила зайнятістю 330 тис. українців. 28.01.2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-2024-rotsi-sluzhba-zainiatosti-zabezpechyla-zainiatistiu-330-tys-ukraintziv> (дата звернення: 01.03.2026).

10. Кабінет Міністрів України. Державна служба зайнятості: 70% ВПО, які звернулися до Служби, знаходять роботу. 19.06.2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhavna-sluzhba-zainiatosti-70-vpo-ia-ki-zvernulysia-do-sluzhby-znakhodiat-robotu> (дата звернення: 01.03.2026).

11. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 01.03.2026).

12. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 331 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.03.2026).

13. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 875-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення: 01.03.2026).

14. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Представник Уповноваженого з соціальних та економічних прав взяла участь у сесії «Центральна

та Східна Європа – регіональні тенденції та діалог із зацікавленими сторонами»: новина. 28.11.2022. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/predstavnik-uprovnozazhenogo-z-socialnih-ta-ekonomichnih-prav-vzvala-uchast-usesiyi-centralna-ta-shidna-eyvropra-regionalni-tendenciyi-ta-dialog-iz-zacikavlenimi-storonami (дата звернення: 02.03.2026).

15. Черенко Л. М. Специфіка формування та прояву нерівності в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2013. № 2 (20). С. 60 – 71. URL: <https://dse.org.ua/archive/20/6.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).

16. Atkinson A. B. *Inequality: What Can Be Done?* Cambridge: Harvard University Press, 2015. URL: <http://digamo.free.fr/atkinson15.pdf> (дата звернення: 02.03.2026).

17. OECD Employment Outlook 2025. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-employment-outlook-2025_194a947b-en.html (дата звернення: 02.03.2026).

18. Piketty T. *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge: Harvard University Press, 2014. URL: <https://dowbor.org/wp-content/uploads/2014/06/14Thomas-Piketty.pdf> (дата звернення: 02.03.2026).

19. World Bank. *World Development Report 2022: Finance for an Equitable Recovery*. Washington, DC: World Bank, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022> (дата звернення: 02.03.2026).

REFERENCES

1. Libanova E.M., Cherenko L.M., Poliakova S.V., Shyshkin V.S., Reut A.H., Kohatko Yu.L., Zaiats V.S., Klymenko Yu.A., Chernichenko V.V., Vasyliov O.A., Krykun O.I. *Bidnist ta nerivnist v Ukraini pid vplyvom COVID-19: pidkhody do otsiniuvannia*. Nats. akad. nauk Ukr., In-t demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen im. M.V. Ptukhy NAN Ukrainy. Elektronne vydannia. Kyiv, 2024. URL: <https://surl.li/wpmwso> (accessed: 01.03.2026).

2. Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. *Derzhavna sluzhba zainiatosti: osnovni zdobutky 2023 roku*. URL: <https://old.dcz.gov.ua/novyna/derzhavna-sluzhba-zainyatosti-osnovni-zdobutky-2023-roku> (accessed: 12.03.2026).

3. Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. *Osnovni trendy rynku pratsi (pidsumky 2025 roku)*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> (accessed: 01.03.2026).

4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. *Derzhstat nazvav rozmir serednoi zarobitnoi platy v Ukraini u zhovtni 2025 roku*. Ukrinform, 02.12.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4065272-derzstat-nazvav-rozmir-serednoi-zarplati-v-ukraini-u-zovtni.html> (accessed: 02.03.2026).

5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. *Riven zainiatosti naselennia u vitsi 15–70 rokiv po rehionakh (richni dani): resurs vidkrytykh danykh*. URL: <https://data.gov.ua/dataset/18843994-fe0f-4802-8d96-509389d45ecf/resource/c5446f91-1856-472b-8617-4f0bad060123> (accessed: 01.03.2026).

6. Деякі питання надання hrantiv biznesu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.06.2022 № 738 (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/738-2022-%D0%BF> (accessed: 01.03.2026).

7. Деякі питання надання robotodavtsiam kompensatsii yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia za pratsevlashtuvannia na novi robochi mistsia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.04.2023 № 338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/338-2023-%D0%BF/print> (accessed: 01.03.2026).

8. Деякі питання надання kompensatsii faktychnykh vytrat za oblashtuvannia robochych mists dlia osib z invalidnistiu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.08.2023 № 893 (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/893-2023-%D0%BF> (accessed: 01.03.2026).

9. Kabinet Ministriv Ukrainy. V 2024 rotsi Sluzhba zainiatosti zabezpechyla zainiatistiu 330 tys. ukrainsiv. 28.01.2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-2024-rotsi-sluzhba-zainiatosti-zabezpechyla-zainiatistiu-330-tys-ukrainsiv> (accessed: 01.03.2026).

10. Kabinet Ministriv Ukrainy. Derzhavna sluzhba zainiatosti: 70% VPO, yaki zvernulysia do Sluzhby, znakhodiat robotu. 19.06.2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhavna-sluzhba-zainiatosti-70-vpo-iaki-zvernulysia-do-sluzhby-znakhodiat-robotu> (accessed: 01.03.2026).

11. Pro zainiatist naselennia: Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 № 5067-VI (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (accessed: 01.03.2026).

12. Pro zatverdzhennia Poriadku nadання robotodavtsiu kompensatsii vytrat na oplatu pratsi za pratsevlashtuvannia vnutrishno peremishchenykh osib: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.03.2022 № 331 (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> (accessed: 01.03.2026).

13. Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti osib z invalidnistiu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.03.1991 № 875-XII (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (accessed: 01.03.2026).

14. Upovnovazhenyi Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny. Predstavnyk Upovnovazhenoho z sotsialnykh ta ekonomichnykh prav vziala uchast u sesii "Tsentralna ta Skhidna Yevropa – rehionalni tendentsii ta dialoh iz zatsikavlenymy storonamy": novyna. 28.11.2022. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/predstavnik-upovnovazhenogo-z-socialnih-ta-ekonomichnih-prav-vzjala-uchast-usesiyi-centralna-ta-shidna-yevropa-regionalni-tendenciyi-ta-dialog-iz-zacikavlenimi-storonami (accessed: 02.03.2026).

15. Cherenko L.M. Spetsyfika formuvannia ta proiavu nerivnosti v Ukraini. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. 2013. № 2 (20). Pp. 60 – 71. URL: <https://dse.org.ua/archive/20/6.pdf> (accessed: 01.03.2026).

16. Atkinson A.B. Inequality: What Can Be Done? Cambridge: Harvard University Press, 2015. URL: <http://digamo.free.fr/atkinson15.pdf> (accessed: 02.03.2026).

17. OECD Employment Outlook 2025. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-employment-outlook-2025_194a947b-en.html (accessed: 02.03.2026).

18. Piketty T. Capital in the Twenty-First Century. Cambridge: Harvard University Press, 2014. URL: <https://dowbor.org/wp-content/uploads/2014/06/14Thomas-Piketty.pdf> (accessed: 02.03.2026).

19. World Bank. World Development Report 2022: Finance for an Equitable Recovery. Washington, DC: World Bank, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022> (accessed: 02.03.2026).